

НОТАРІАЛЬНА ПАЛАТА УКРАЇНИ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ**

**ПОРЯДОК
ЗАСВІДЧЕННЯ ВІРНОСТІ
ПЕРЕКЛАДУ ДОКУМЕНТА**

07 ЖОВТНЯ 2016 Р.

М. КИЇВ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ НОТАРІАЛЬНОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

ПОРЯДОК ЗАСВІДЧЕННЯ ВІРНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДОКУМЕНТА

Розвиток міжнародних відносин України з іншими державами, розширення її інвестиційної політики зобов'язують нотаріусів для вчинення нотаріальних дій приймативід юридичних осіб документи, які видані за кордоном(довіреності, статутні документи тощо). Також нотаріуси повинні приймати документи, видані за кордоном, від громадян України, які проживають за кордоном, та від іноземців, які проживають в Україні.

Для встановлення відповідності змісту та форми цих документів законам Українинеобхідно здійснити їх переклад.

У відповідності до статті 79 Закону України «Про нотаріат» та глави 8 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (далі – Порядок), саме на органи нотаріату покладаєтьсяобов'язок із засвідчення вірності перекладу з однієї мови на іншу. В Законі України «Про нотаріат» передбачено, що нотаріуси відповідно до законодавства України та міжнародних угод застосовують норми міжнародного права при вчиненні нотаріальних дій.

Процедура вчинення такогонотаріальногопровадження, як засвідчення вірності перекладу,включає наступні нотаріальні дії:засвідчення вірності перекладу, засвідчення справжності підпису перекладача, засвідчення вірності перекладу, здійсненого нотаріусом. Під цим нотаріальним провадженням слід розуміти сукупність дій, врегульованихнормами, що містяться в актах вітчизняного та міжнародного законодавства та визначають порядок легалізації іноземного документа на території України.

В главі 8 розділу I Порядку встановлено вимоги до документів, що подаються для вчинення нотаріальних дій. Відповідно до пунктів 1 та 3 цієї глави нотаріуси не приймають для вчинення нотаріальних дій наступні документи:

1) документи, які не відповідають вимогам законодавства або містять відомості, якіпринижують честь, гідність та ділову репутацію фізичної особи або ділову репутацію юридичної особи;

2) документи, які мають підчистки або дописки, закреслені слова чи інші незастережені виправлення;

3) документи, тексти яких неможливо прочитати внаслідок пошкодження;

4) документи, написані олівцем, порвані документи та документи, викладені на двох і більше окремих аркушах, якщо

аркуші не з'єднані у спосіб, що унеможлиблює їх роз'єднання без порушення цілісності, не пронумеровані і не скріплені підписом відповідної посадової особи та печаткою юридичної особи (у разі наявності), яка видала документ.

Ці вимоги пред'являються також до документів, виданих іноземними установами та громадянами. Згідно Віденської конвенції «Про консульські зносини» 1963 року, інших міжнародних договорів, а також статті 100 Закону України «Про нотаріат» документи, які складено за кордоном за участю уповноважених осіб суб'єктів публічної адміністрації або які ними видаються, приймаються нотаріусами за умови їх легалізації органами Міністерства закордонних справ України.

За загальними правилами, нотаріусам для засвідчення вірності перекладу документа та засвідчення справжності підпису перекладача, повинні бути надані документи, за наявності здійснення на них відмітки про їх легалізацію органами Міністерства закордонних справ України.

Легалізація документа, виданого за кордоном – це засвідчення консулами або консульським управлінням МЗС України тієї обставини, що документ відповідає законодавству держави, в якій він був виданий, і що підписи іноземних посадових осіб на документі не викликають сумніву в їх справжності.

Консульська легалізація – це найбільш складний вид легалізації в установленому порядку документа, що надає йому право на існування у міжнародному обігу.

Відповідно до пункту 1.2 Інструкції про порядок консульської легалізації офіційних документів в Україні і за кордоном затвердженої Наказом МЗС України від 04.06.2002 року за № 113, консульська легалізація офіційних документів – це процедура підтвердження дійсності оригіналів офіційних документів або засвідчення справжності підписів посадових осіб, уповноважених засвідчувати підписи на документах, а також дійсності відбитків штампів, печаток, якими скріплено документ.

Легалізації підлягають документи, складені державними органами іноземної держави, а також її органами місцевого самоврядування, такі як:

- адміністративний документ про юридичну особу, витяг з реєстру юридичних осіб (торгового, судового реєстру тощо), свідоцтво, сертифікат, інші установчі документи;
- документи, складені за участю нотаріуса (довіреність, засвідчення факту, підпису особи тощо);
- документи, видані судовим органом (про встановлення факту, який існував на певну дату тощо);
- документи, видані органами прокуратури;

- документ є свідоцтвом, що засвідчує будь-які інші факти, що мають юридичне значення тощо.

Для надання цим документам статусу іноземного документа на території України і набуття ними чинності після проведення легалізації необхідно засвідчити справжність підпису перекладача на документі.

22 грудня 2003 року держава Україна приєдналася до Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів, яка була прийнята 05 жовтня 1961 року на Гаазькій конференції з міжнародногопублічного права (http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_197).

Таким чином, якщо нотаріусу, з метою засвідчення справжності підпису перекладача, подаються документи, видані в одній із країн, яка підписала цю Конвенцію, такий документ приймається нотаріусом без консульської легалізації. Учасники Конвенції, скасувавши легалізацію документів, залишили спрощену формальну процедуру – проставлення апостиля компетентним органом держави, в якій документ був складений. Це означає, що відповідно до зразка, який додається до цієї Конвенції, офіційною мовою іноземної держави засвідчується автентичність підпису посадової особи, яка засвідчила справжність підпису на документі, зробленого іншою особою, автентичність документа та автентичність відбитку печатки або штампа, яким скріплено документ. Апостиль може бути проставлений на самому документі або на окремому аркуші, який скріплюється з документом. Підпис, відбиток печатки або штампа на самому апостилі не потребують жодного засвідчення (зразок апостиля та перелік держав, які приєднались до Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів додається).

Скасувавши вимогу легалізації іноземних документів, учасники Конвенції встановили, що апостиль проставляється лише на офіційних документах, які мають бути представлені на території іншої Договірної держави.

У відповідності до Конвенції, офіційними документами вважаються:

- документи, які виходять від органу або посадової особи, що діють у сфері судової юрисдикції держави, включаючи документи, які виходять від органів прокуратури, секретаря суду або судового виконавця;
- адміністративні документи;
- нотаріальні акти;
- офіційні свідоцтва, виконані на документах, підписані особами у їх приватній якості, такі як офіційні свідоцтва про

реєстрацію документа або факту, який існував на певну дату, та офіційні і нотаріальні засвідчення підписів.

Таким чином, якщо документи видані офіційними органами іноземних держав, нотаріус може засвідчити справжність підпису перекладача лише у випадках, передбачених законом: після проведення легалізації цих документів або після проставлення апостиля на них, у відповідності до Конвенції.

На практиці трапляються випадки, коли нотаріусу надаються документи складені за кордоном, які не потребують легалізації і проставлення апостиля.

Україною було укладено ряд міжнародних договорів про правову допомогу, в яких було скасовано вимогу легалізації документів. За умовами таких договорів документи приймаються на території держави-учасника договору без будь-якого спеціального засвідчення.

Офіційні документи без будь-якої легалізації нотаріус приймає у відповідності до Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 року (перелік країн, які приєдналися до Конвенції долучається). На підставі пункту 2 глави 8. розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, нотаріус приймає такі документи і засвідчує справжність підпису перекладача на них.

Тобто, нотаріус, засвідчуючи справжність підпису перекладача на таких документах, використовує при цьому зміст норм міжнародного права, що містяться у цих договорах.

Так, наприклад, 29.12.2005 року набрав чинності Договір між Україною і Республікою Болгарія про правову допомогу в цивільних справах, згідно з яким документи, які на території однієї Договірної Сторони складені або засвідчені органом або спеціально уповноваженою на це особою в межах її компетенції і в установленій формі та засвідчені спеціальною печаткою, приймаються на території іншої Договірної Сторони без будь-якого спеціального засвідчення. Аналогічні договори були укладені також:

- між Україною та Республікою Грузія (дата набуття чинності для України 05.11.1996 року);
- між Україною та Естонською Республікою (дата набуття чинності для України 17.05.1996 року);
- між Україною та Литовською Республікою (дата набуття чинності для України 20.11.1994 року);
- між Україною та Республікою Македонія (дата набуття чинності для України 20.06.2003 року);
- між Україною та Республікою Молдова (дата набуття чинності для України 24.02.1995 року);

- між Україною та Республікою Польща (дата набуття чинності для України 14.08.1994 року);
- між Україною та Румунією (дата набуття чинності для України 30.10.2006 року);
- між Україною та Чеською Республікою (дата набуття чинності для України 18.11.2002 року),
- між Україною та рядом інших держав.

Для документів, виданих в межах держав, які не уклали з Україною договорів про взаємну допомогу, а також не є учасниками Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів, необхідною є консульська легалізація. Тому засвідчувати справжність підпису перекладача на цих документах нотаріус може лише після проведення їх консульської легалізації.

Для перекладу документів надаються оригінали або їх нотаріально засвідчені копії. Нотаріально засвідчені копії повинні відповідати вимогам, встановленим в пунктах 3,4 глави 7 розділу II Порядку.

Переклад, розміщений на окремому від оригінала документа (нотаріальної копії) аркуші, прикріплюється до нього, прошнуровується, пронумеровується та скріплюється підписом і печаткою нотаріуса.

Необхідно звернути увагу на те, що в чинному законодавстві України, у тому числі в Законі України «Про нотаріат» та в Порядку не містяться вказівки на можливість долучати переклад до копій, які не засвідчені нотаріусом або установою, якою вони видані. Тому, вважаємо, що переклад може бути долучений до оригіналу документа, що перекладається, або до його належним чином засвідченої копії. При цьому, нотаріусом застосовуються посвідчувальні написи (форми № 72, 73) що затверджені Наказом Міністерства юстиції України від 22.12.2010 № 3253/5 «Про затвердження Правил ведення нотаріального діловодства» (в подальшому – Правила) виключно на українській мові.

Також можливим є одночасне засвідчення вірності копії та перекладу документа (справжності підпису перекладача) з використанням форми № 60 або форми № 61 Додатку 25 до Правил. При цьому, слід звернути увагу на наступне: при засвідченні вірності копії документа нотаріус може робити копії всіх сторінок цього документа, не звертаючи увагу на стан їх заповнення (при цьому застосовується посвідчувальний напис за формою № 58 додатку 25 до Правил), а може засвідчити фотокопію-витяг з документа (при цьому застосовується посвідчувальний напис за формою № 58-1 додатку 25 до Правил).

При засвідченні вірності перекладу документа або засвідченні справжності підпису перекладача на перекладі документа з

одночасним засвідченням вірності його копії посвідчувальні написи за формами № № 60, 61 Додатку 25 до Правил містять елемент, який передбачає, що засвідчується вірність копії з оригіналу документа в цілому, а не фотокопія-витяг з документа.

В пункті 6.19 розділу 6 Правил передбачено, що у разі відсутності необхідних посвідчувальних написів, які б відповідали вчинюваній нотаріальній дії, нотаріус може застосовувати ту з форм, яка найбільше відповідає цій нотаріальній дії, із застосуванням окремих елементів інших посвідчувальних написів.

Таким чином, якщо одночасно з вірністю перекладу (справжністю підпису перекладача) засвідчується вірність фотокопії-витяга з документа, слід застосовувати посвідчувальні написи за формами № № 60, 61 Додатку 25 до Правил із застосуванням відповідних елементів посвідчувального напису за формою № 58-1 Додатку 25 до Правил.

З питання засвідчення вірності перекладу паспортів або засвідчення справжності підпису перекладача на перекладі паспортів, необхідно зазначити наступне.

Законом України «Про нотаріат» та Порядком на сьогоднішній день не встановлено обмежень щодо засвідчення вірності копій з документів, які посвідчують особу. Слід зауважити, що попередня Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України містила заборону на засвідчення вірності копій з паспортів, але при затвердженні Порядку така норма була вилучена.

При засвідченні вірності перекладу або засвідченні справжності підпису перекладача на перекладі паспортів та інших документів, що встановлюють особу іноземних громадян, нотаріус повинен користуватись додатково такими нормативно-правовими актами, як Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 року № 3773-VI, Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2012 року № 150 «Порядок продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України» тощо.

Згідно з Постановою Верховної Ради України «Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон» від 26 червня 1992 року №2503-XII, паспорт громадянина України – це документ, що підтверджує особу і громадянство України його власника. У свою чергу, паспорт громадянина України для виїзду за кордон – це документ, що посвідчує особу громадянина України під час перетинання ним державного кордону України та перебування за кордоном.

Необхідно звертати увагу на своєчасно вклеєну фотографію власника паспорта громадянина України згідно його віку, оскільки несвоєчасне вклеювання фотографії призводить до недійсності паспорта. Що стосується паспорта громадянина України для виїзду за кордон, то нотаріусу слід звертати увагу на строк, на який виданий цей документ.

Всі зазначені вище вимоги також мають місце при засвідченні вірності перекладу паспортів або засвідченні справжності підпису перекладача на перекладі паспортів громадян інших держав. Якщо нотаріальна дія вчиняється для чи за участю іноземного громадянина, перевіряється законність його перебування в Україні (пункт 7.29 розділу 7 Правил).

У відповідності до Правил, у графі 5 Реєстру для реєстрації нотаріальних дій записується зміст оформлюваного документа. При засвідченні справжності підпису перекладача зазначаються назва документа, ким, коли, на чие ім'я видано документ та його короткий зміст. Якщо нотаріусу для вчинення нотаріальної дії подано документ, що пройшов процедуру легалізації або проставлення апостиля, у Реєстрі зазначається про факт легалізації або проставлення апостиля, а також записуються такі відомості: назва консульської установи або іншої установи, яка здійснила цю функцію, дата легалізації або проставлення апостиля та реєстраційний номер. Запис до Реєстру має бути зроблений таким чином, щоб він давав змогу ідентифікувати документ без перекручень викладених у ньому відомостей (пункти 7.32, 7.33, 7.35 розділу 7 Правил).

При засвідченні справжності підпису перекладача, нотаріусу необхідно встановити особу перекладача, а також його кваліфікацію. В Порядку прямо не вказано, яким кваліфікаційним вимогам повинен відповідати перекладач, а лише зазначено, що перекладач разом з документом, який встановлює його особу, повинен надати документ, що підтверджує його кваліфікацію.

На сьогоднішній день законодавство України містить поняття «перекладач» як кваліфікацію та професію.

Постановою Кабінету міністрів України від 27 серпня 2010 року № 787 «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра» (на сьогодні втратила чинність) для спеціальності «переклад» був встановлений окремий код: 8.02030304, для спеціальностей «філологія»: 8.02030307, «мова і література (із зазначенням іноземної мови)»: 8.02030302. Тобто, в галузі знань «Гуманітарні науки» спеціальність «перекладач» була виділена окремо.

Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 за № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», в галузі знань «Гуманітарні науки» встановлений єдиний код спеціальності «035 Філологія». У відповідності до Наказу Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266» спеціальність «переклад», за якою здійснювалась підготовка фахівців раніше, наразі відповідає спеціальності «035 Філологія» галузі науки «03 Гуманітарні науки». Таким чином, на сьогодні вищі навчальні заклади не здійснюють підготовку фахівців з перекладу окремо, а готують їх за єдиною спеціальністю «035 Філологія».

Відповідно до Класифікатора професій із змінами, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 4 березня 2016 року № 394, професія «перекладач» (код КП 2444.2) відноситься до професії, що вимагає від працівника (з урахуванням кола та складності певних професійних завдань та обов'язків) кваліфікації за дипломом про повну вищу освіту, що відповідає рівню спеціаліста, магістра.

З наведеного вище можна зробити висновок про те, що при перевірці кваліфікації перекладача доцільно встановлювати:

- 1) яку освіту має особа,
- 2) яка спеціальність зазначена в дипломі в залежності від року отримання диплому,
- 3) чи є особа перекладачем за посадою.

В останньому випадку бажано отримувати довідку з місця працевлаштування про посаду перекладача та мови, які він може використовувати для перекладу.

Підсумовуючи наведене, вважаємо, що нотаріус при засвідченні вірності перекладу документа повинен перевірити чи відповідає поданий для перекладу документ вимогам чинного законодавства України, чи набув він юридичної сили (апостиль, легалізація, міжнародний договір), а у разі засвідчення справжності підпису перекладача, також встановити, що особа є перекладачем з відповідною кваліфікацією.

У відповідності до підпункту 1.2. пункту 1 глави 8. розділу II Порядку нотаріус засвідчує вірність перекладу документа з однієї мови на іншу, якщо він володіє відповідними мовами, з яких або на які перекладається документ.

Засвідчувати вірність перекладу з однієї мови на іншу може також нотаріус, однак лише у випадку, коли він володіє мовою, якою викладено документ, і мовою, на яку необхідно перекласти його

зміст. У разі засвідчення нотаріусом вірності перекладу документа з однієї мови на іншу, текст перекладу викладається на спеціальних бланках нотаріальних документів, у відповідності до пункту 6.15. Правил.

Особисте засвідчення вірності перекладу нотаріусом може відбуватися одночасно з посвідченням угоди, переклад якої необхідно здійснити для сторін.

Утакому випадку переклад угоди повинен знаходитися поруч з оригіналом угоди на одній сторінці спеціального бланку, розділеній вертикальною рисою таким чином, щоб оригінальний текст розташовувався з лівого боку, а переклад – з правого.

Переклад повинен бути зроблений з тексту оригіналу документу, що перекладається нотаріусом і закінчуватися підписами.

При цьому застосовується відповідний посвідчувальний напис нотаріуса на угоді з одночасним письмовим перекладом правочину нотаріусом, який розміщується на одному аркуші під оригіналом угоди і його перекладом, і який викладається лише на українській мові. У випадку необхідності засвідчити вірність копії, фотокопії з оригіналу цієї угоди, нотаріус застосовує посвідчувальний напис про засвідчення вірності копії з оригіналу документа.

Зразок апостиля

Апостиль повинен мати форму квадрата, довжина сторін якого дорівнює щонайменше 9 сантиметрам

APOSTILLE (Convention de La Haye du 5 octobre 1961)	
1. Країна: _____	
Цей офіційний документ	
2. підписаний _____	
3. у якості _____	
4. містить проставлену печатку / штамп _____	
Підтверджено	
5. у _____	6. дата _____
7. ким _____	
8. N _____	
9. Печатка / штамп _____	10. Підпис _____

**Голова
Комісії Нотаріальної палати України
з аналітично-методичного
забезпечення нотаріальної діяльності Д.В. Кирилюк**

**Методичні рекомендації розроблено
Нотаріальною палатою України за рахунок
членських внесків!!!**

В кого є борг прохання обов'язково
погасити свою заборгованість!

Нагадуємо, що членські внески до Нотаріальної палати України сплачуються нотаріусами України починаючи з **01 травня 2013 року**:

- з **01.05.2013 р.** по **30.11.2013 р.** по **95,58 грн.**
- з **01.12.2013 р.** по **31.08.2015 р.** по **101,50 грн.**
- з **01.09.2015 р.** по **30.04.2016 р.** по **114,83 грн.**
- з **01.05.2016 р.** по даний час по **120,83 грн.**

**Реквізити для перерахування членських внесків
до Нотаріальної палати України:**

АТ «УКРЕКСІМБАНК» в м. Києві р/р 26003010085291

МФО 322313

Код ЄДРПОУ: 38684025